כל חדא וחדא דנפשה שקלה הכי קאמר אם באו כולם להנשא כאחת חולקות בשוה מסייע ליה לרב מתנה דאמר רב מתנה אם באו להנשא כולם כאחת נוטלות עישור אחד עישור אחד סלקא דעתך [א]אלא נוטלות עישור כאחד ת"ר [ב]הבנות בין בגרו עד שלא נישאו ובין נישאו עד שלא בגרו איבדו מזונותיהן ולא איבדו פרנסתן דברי רבי ר' שמעון בן אלעזר אומר אף איבדו פרנסתן כיצד הן עושות שוכרות להן בעלים ומוציאין להן פרנסתן אמר רב נחמן אמר לי הונא הלכתא כרבי איתיביה רבא לרב נחמן יתומה שהשיאתה אמה או אחיה מדעתה וכתבו לה במאה או בחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידם מה שראוי להנתן לה טעמא [ג]דקטנה [ד]הא גדולה ויתרה לא קשיא הא [ה]דמחאי הא דלא מחאי הכי נמי מסתברא דאם כן קשיא דרבי אדרבי דתניא רבי אומר בת הניזונת מן האחין נוטלת עישור נכסים [ו]ניזונת אין שאינה ניזונת לא אלא לאו ש"מ הא דמחאי הא דלא מחאי ש"מ אמר ליה רבינא לרבא אמר לן רב אדא בר אהבה משמך בגרה אינה צריכה למחות נישאת אינה צריכה למחות בגרה ונישאת צריכה למחות מי אמר רבא הכי והא איתיביה רבא לרב נחמן יתומה ושני ליה הא דמחי הא דלא מחי לא קשיא הא דקא מיתזנא מינייהו הא דלא קא מיתזנא מינייהו אמר רב הונא אמר רבי פרנסה אינה כתנאי כתובה מאי אינה כתנאי כתובה אי נימא דאילו פרנסה טרפא ממשעבדי ותנאי כתובה לא טרפא ממשעבדי מאי קמ"ל (א)הא מעשים בכל יום מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות ואלא דאילו פרנסה גביא נמי ממטלטלי ותנאי כתובה ממקרקעי גביא ממטלטלי לא גביא לרבי אידי ואידי מיגבא גביא דתניא (ב)אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוציאין למזון האשה ולבנות דברי רבי אלא מאי פרנסה אינה כתנאי כתובה לכדתניא [ז]האומר אל יזונו בנותיו מנכסיו אין שומעין לו [ח]אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעין לו שהפרנסה אינה כתנאי כתובה

תלה

כל חדא וחדא דנפשה שקלה. וא"ת וכי משום דנישאת קודם דנפשה שקלה למה לא נחשוב על פי הבנות הנותרות כאילו היו כולן נישאות בבת אחת וי"ל דעישור נכסים יהבינן משום דסתם בני אדם כך נותנים לבנותיהם ואילו היה האב קיים היה נותן עישור נכסים לראשונה ולא היה פוחת לה בשביל האחרות הנשארות: **בין נישאו עד שלא בגרו כו'.** לית ליה דרב דאמר בסוף נערה (לעיל דף נג: ושם) הויה דאירוסין דאי אית ליה הוה ליה למימר נתארסו עד שלא בגרו דהוי רבותא טפי וליכא למימר דנקט נישאו לאשמועינן דאפ"ה לא איבדו פרנסתן דא"כ לשמעינן דאפילו נישאו ובגרו לא אבדו פרנסתן ודוחק לומר דמשום ר"ש בר' אלעזר דאמר אף איבדו פרנסתן נקט נישאו: **הא דמחאי.** לא מצי לשנויי הא דמיתזנא מינייהו כדמשני לקמן דאיבדו מזונותיהן משמע דאין רוצין עוד לזונן: **ומי אמר רבא הכי והא איתיביה כו'.** קשה לרשב"א אמאי לא פריך מדפסק לעיל רבא כרבי דאמר בת הניזונת מן האחין נוטלת עישור נכסים ניזונת אין שאינה ניזונת לא: **והא מעשים בכל יום כו'.** וא"ת דלמא הא דמעשים בכל יום היינו משום דרבי אמרה וי"ל שאמרה רב הונא בבית המדרש לשום חידוש משמו של רבי וכה"ג איכא בפ' במה בהמה (שבת דף נב.) אע"ג דרב מספקא ליה ורבי יוחנן נמי פליג לקמן האחין ששעבדו נכסים מהו דימי רב לא איפשיטא אותה הוראה עדיין: **דאילו פרנסה טרפא ממשעבדי.** ששעבדו האחין ולא ששעבד האב ותנאי כתובה לא טרפא ממשעבדי אפי' שעבדו האחין כדתנן אין מוציאין כו': **לרבי אידי ואידי גביא.** וליכא למימר איפכא דפרנסה אינה כמזונות דלרבי מזונות גביא ממטלטלי ולא פרנסה דכיון דמזונות גביא ממטלטלי כל שכן פרנסה דהא רבא פסיק לעיל כר"י דפרנסה שמין באב וגביא ממטלטלי וגבי מזונות פסיק לקמן ממקרקעי ולא ממטלטלי: **מאי פרנסה אינה כתנאי כתובה לכדתניא.** תימה דאמאי לא קאמר נמי דפרנסה אינה כתנאי כתובה לענין דאם נישאו או בגרו איבדו מזונותיהן ולא איבדו פרנסתן כדאמר רבי גופיה לעיל ולענין דפרנסה שמין באב לרבי אי אמידניה ומזונות אמרינן לעיל דאין אומדין אם היה אב כו' אלא שמין את הנכסים ונותנין להן וי"ל דהנך פשיטא ליה ואיכא למיפרך והא מעשים בכל יום כו' כדפריך לעיל ור"ת תירץ דלענין נישאו או בגרו דאיבדו מזונות ולא פרנסה לא בעי לאוקמא דא"כ תרתי דרב הונא למה לי דהא לעיל קאמר רב נחמן אמר לי הונא הלכה כרבי וליכא למימר דהיינו הך גופא דקאמר לעיל דהא לעיל לא קאמר בהאי לישנא והא דלא מוקי נמי אשמין לפרנסה ולא למזונות איכא למימר דהיינו הא דקאמר לכדתניא האומר אל יתפרנסו כו' דהא בהא תליא כדפרישית לעיל דכיון דאב אינו יכול להפקיע מזונות לא שייך למיסם ביה דאין תלוי ברצונו אבל פרנסה דתלוי ברצונו שמין בו:

תלה

כל חדא וחדא דנפשה שקלה. וחכמים תקנו להם נדוניית נשואין עישור נכסים והנישאת ראשון ראשון זכתה בעישור שבפניה ולמה יחזרו ויחלקו עישוריהן שוב בשוה: **אם באו כולם לינשא כאחת חוזרות וחולקות עישוריהן בשוה.** שאין כאן קודמת לזכות הלכך בשביל הראוי לישאר לפני הבן נוטלת האחת עישור והשניה עישור במה ששיירה וכן כולם והמותר לבן אם היו מאה מנה האחת נוטלת עשר מנים והשניה תשע והשלישית שמונה מנה ועישור של מנה וכן כולם כדי לברר ירושת הבן והן חוזרות וחולקות עישוריהן בשוה: **איבדו מזונותיהן.** שכך כתב להן(ג) או עד דתבגרן או עד דתלקחון לגוברין: **אף איבדו פרנסתן.** עישור נכסים דקסבר לא תקון לה נדוניא אלא היכא דמינסבא בקטנות או בנערות אבל בגרה איסתלקא לה מההיא ביתא לגמרי וכן נשאת בנערות הואיל וגדולה היא ונתרלית איבדה פרנסתה אלא מה שפסקו אבל ניסת בקטנות לא פליג: **שוכרות להן בעלים.** שישאו אותן עד שלא יבגרו ומוציאים להם פרנסתם: **הא גדולה.** כגון נערה: **ויתרה.** מחלה על השאר ואבדתו. אלמא סתם לן תנא כרבי שמעון בן אלעזר: **הא דמחאי.** הא דאמר רבי לא איבדו וא"ר הונא הלכתא כוותיה בשמיחתה על מותר עישור נכסיה והא דקתני מתניתין גדולה ויתרה בשלא מיחתה: **נזונית אין.** אם באה לינשא בעודה ניזונית דהיינו בקטנות או בנערות: **אינה צריכה למחות.** שאפילו לא מיחתה לא איבדה עישור נכסיה: **ושני ליה.** דהא דתני גדולה ויתרה בדלא מחאי. אלמא ניסת בנערות ולא מיחתה אע"פ שאינה בוגרת ויתרה ואת אמרת ניסת אינה צריכה למחות ואפי' נערה: **הא.** דאמר רבא ניסת בנערות אינה צריכה למחות כגון דקא מיתזנא מינייהו לאחר שניסת דמשום דקא מיתזנא מינייהו הוא דקא שתקה ולא מחלה על פרנסתה והא דקתני הא גדולה ויתרה דלא קא מתזנא: **פרנסה.** נדוניא: **תנאי כתובה.** מזונות של בת כדתנן(ד) בנן נוקבן כו': **ממשעבדי.** שיעבדו אחין ולא ששעבד האב: **לא טרפא ממשעבדי.** אפי' שיעבדו אחין דתנן (גיטין דף מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם אבל פרנסתה טרפא דשויוה רבנן כבעל חוב בעישור נכסים משמת האב דדבר קצוב הוא אבל מזונות אין להם קצבה ויש בהן מפני תיקון העולם: **מוציאין לפרנסה.** ממשעבדי ששיעבדו אחין: **אידי ואידי.** פרנסה ומזונות גביא ממטלטלי: **למזון האשה והבנות.** וכל שכן פרנסה ולא מיבעיא פרנסה אלא אפילו מזונות דסלקא דעתך אמינא כיון דתנאי כתובה נינהו ניהוו ככתובה ולא ניגבו ממטלטלי קא משמע לן: **האומר.** בשעת מיתתו: הכי גרסינן **אל יזונו בנותיו מנכסיו אין שומעין לו.** דהא אישתעבד בתנאי כתובה: **אל יתפרנסו שומעין לו שהפרנסה.** אינה חוב עליו כתנאי כתובה אלא חוב על היתומים הוא היכא דלא צוה האב שלא לפרנס:

תלה

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"כ מהל' אישות הלכה ד טור ש"ע אה"ע סימן קיג סעיף ד:

לג ב מיי' שם הלכה יג סמג לאוין פא טור ש"ע שם סי' קיב סע"א:

לד ג ד ה ו מיי' שם טוש"ע שם סימן קיג סעיף ז:

לה ז מיי' פי"ט שם הל' יג סמג לאוין פא טוש"ע שם סימן קיב סעיף י:

לו ח מיי' פ"כ שם הל' י סמג שם טוש"ע שם סי' קיג סעיף י:

מסורת הש"ס

א) [סוכה מד. וש"נ], ב) [לעיל נא.], ג) [לעיל נג:], ד) [לעיל נב:],

תוספות רי"ד

אני אומר ראשונה נוטלת ע"נ ושניה במה ששיירה הא' והג' במה ששיירה הב' וחוזרות וחולקות בשוה פי' מה שנטלו ומקשה כל חדא וחדא דנפשה שקלה פי' למה חולקת בשוה כל אחת כשבאה להנשא יש לה ליטול ע"נ במה שהן ואחר כך כשתנשא הב' תטול עישור במה שתמצא ואע"פ שלוקחת הא' יותר מן הב' והב' יותר מן הג' כך הדין נותן ואין האחרונה מעכבת על הראשונה שאין לה זכות ליטול פרנסתה (אלא כשבאו להנשא כא') ומהדר ה"ק אם באו כולם להנשא כאחת אז חולקין בשוה אבל באו ליטול בזא"ז כל אחת לוקחת עישור במה שהן ואין אחותה מעכבתה שאין לה רשות לתבוע עד שלא תנשא וכן הלכה: ת"ר הבנות בין בגרו עד שלא נשאו בין נשאו עד שלא בגרו אבדו מזונותיהן ולא אבדו פרנסתן דברי רבי רשב"א אומר אף אבדו פרנסתן כיצד הן עושין שוכרות להן בעלים ומוציאין להם פרנסתן פי' רבי סבר אבדו מזונותיהן שכך כתב לה בכתובתה עד דתיבגרן או עד דתל"ג אבל פרנסתן כדקיימי קיימי ור"ש סבר לא תקנו פרנסה אלא היכא דמינסבא בקטנות או בנערות אבל בגרה קודם שתנשא איסתלקו להו מהאי ביתא לגמרי וכן אם נשאת בנערות הואיל וגדולה היא ונשאת איבדה (כתובתה) [פרנסתה] ואין לה אלא מה שפסקו לה אבל בנשאת בקטנותה לא פליגי דיש לה פרנסה כדתני (במתני') [בברייתא] שוכרות להן בעלים שישאום עד שלא יבגרו ויוציאו להן פרנסתן ומכאן מוכיח שאין הבת יכולה לתבוע פרנסתה עד שלא תנשא (והרב אומר יכולה לתבוע אותה קודם נשואין): אר"נ א"ל ר"ה הלכה כרבי פי' שאמר שאם נשאו עד שלא בגרו אף על פי שהיא נערה לא אבדה פרנסתה איתיביה רבא לר"נ יתומה שהשיאה אמה או אחיה לדעתה וכתבו לה מאה או נ' זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מה

תוספות רי"ד (המשך)

שראוי להנתן לה טעמא דקטנה הא גדולה ויתרה פי' אם היתה נערה מחלה על השאר ואבדתו אלמא סתם לן תנא כרשב"א ל"ק הא דמחאי והא דלא מחאי פי' הא דא"ר ל"א פרנסתן ואר"ה הל' כוותי' כשמיחת על מותר ע"נ והא דקתני גדולה ויתרה בשלא מיחתה. הנ"מ דא"כ קשה דרבי אדרבי (אבהו) דתניא ר"א בת הניזונית נוטלת ע"נ ניזונית אין שאינה ניזונית לא והכא אמר אבדו מזונותיהן ול"א פרנסתן אלא ש"מ הא דמחאי והא דלא מחאי א"ל רבינא לרבא א"ל ראב"א משמך בגרה א"צ למחות נשאת א"צ למחות בגרה ונישאת צריכה למחות פי' אם בגרה אע"פ שלא מיחת ל"א פרנסתה וכן אם נשאת קודם בגרות אע"פ שהיתה נערה א"צ למחות אבל אם בגרה ונשאת אז צריכה למחות ואם לא מיחת אבדה פרנסתה והא איתיבי' רבא לר"נ יתומה ושני לי' הא דמחאי הא דלא מחאי פי' רבא אוקי מתני' דקתני קטנה ל"א פרנסתה אבל נערה שנשאת אבדה כשלא מיחת אלמא נשאת בנערות ולא מיחת אע"פ שאינה בוגרת ויתרה ואת אמרת נשאת א"צ למחות ואע"פ שהיא נערה ל"ק הא דמיתזנא מינייהו הא דלא מיתזנא מינייהו פי' הא דא"ר נשאת בנערות א"צ למחות שניזונית מהן אחר שנשאת שמפני שניזונית מהן הוא דשתקה ולא מחלה על פרנסתה והא דקתני גדולה ויתרה דלא מיתזנא מינייהו נמצא עכשיו דהיכא דבגרה או נישאת אי מיתזני מינייהו יש לה פרנסתה וא"צ למחות ואי לא מיתזני מינייהו אי מיחת יש לה פרנסתה ואי לא מיחת אבדה ואם לא בגרה ולא נשאת י"ל פרנסתה ואם בגרה ונשאת אע"ג דמיתזני מינייהו אי מיחת י"ל פרנסתה ואי לא מיחת אבדה פרנסתה. אר"ה א"ר פרנסה אינה כתנאי כתובה פי' פרנסת נדוניית הבת אינו דומה למזונות שהוא ת"כ דבנין נוקבין ואסיקנא למאי הל' אינה כתנאי כתובה לכדתניא האומר אל יזונו בנותיו מנכסיו אין שומעים לו דתנן לא כתב לה ב"נ כו' חייב מפני שהוא תב"ד וכיון שהוא תנאי ב"ד א"י לעוקרו אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעים לו שהפרנסה אין כתנאי ב"ד פי' פרנסת הבנות אינו תנאי ב"ד כמזונותיה אלא חוב הוא מוטל על היתומים לפי שאנו אומדים דעתן של בני אדם שאין אדם רוצה שיתבזו בנותיו אלא יקחו